

Short-toed Lark in Pomerania were on the Gulf of Gdańsk: 10–17 January 1988, 25 October 1991 and 11 September 1998. Accepted by the Polish Bird Rarities Committee.

Literatura

- BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. BirdLife International Series No. 12.
- Komisja Faunistyczna 2011. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2010. *Ornis Pol.* 52: 117–149.
- Manrique J., Munteanu D. 1997. *Calandrella brachydactyla* Short-toed Lark. In: Hagemeyer E.J.M., Blair M.J (eds). The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&AD Poyser, London: 466.
- Skakuj M. 1991. Kolejne stwierdzenia skowrończyka krótkopalcowego (*Calandrella brachydactyla*) w Polsce. *Not. Orn.* 31: 131–135.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Michał Jasiński, Michał Barcz, Zbigniew Kajzer

Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze
Wąska 13, 71-412 Szczecin, mgr.czolgu@gmail.com

Adam Janczyszyn, Artur Niemczyk

Stowarzyszenie Obserwatorów Ptaków Wędrownych DRAPOLICZ
Żołnierzy 1A/C, 82-12 Krynica Morska

Intensywny przelot mewy żółtonogiej *Larus fuscus* na Mierzei Wiślanej jesienią 2011 roku

MICHAŁ POLAKOWSKI, SERGIUSZ NIZIŃSKI, ANDRZEJ KOŚMICKI,
GERARD BELA, ADAM JANCZYSZYN, DAWID KILON

W dniu 16 września 2011 roku, podczas silnego wiatru zachodniego, stwierdzono intensywną wędrówkę mew żółtonogich *Larus fuscus* na Mierzei Wiślanej. W trakcie obserwacji prowadzonych z plaży k. wsi Piaski, w godzinach 6:40–11:50 naliczono łącznie 346 ptaków, w tym: 320 ad., 7 subad. i 19 juv./imm. w 1. kalendarzowym roku życia. Wśród ptaków dorosłych obserwowano cztery osobniki o jaśniejszym ubarwieniu płaszcza, wykazujące cechy form *L. graellsii/heuglini/intermedius*. W późniejszych godzinach intensywność przelotu zmalała: między godzinami 12 a 13 obserwowano jedynie 6 wędrujących os. (5 ad., 1 juv./imm.), a w godzinach 13–15 dalszych 7 ad. z wyniesienia wydmowego między Piaskami a Krynica Morską. W godzinach późno popołudniowych prowadzono obserwacje z innego punktu nad morzem – między Piaskami a Krynica Morską. Od 14:30 do 18:30 zaobserwowano dalsze 54 migrujące os. (46 ad., 3 subad., 5 juv./imm.). W sumie, w ciągu całego

dnia naliczono 413 przelotnych mew żółtonogich (378 ad., 10 subad., 25 juv./imm.). Wszystkie obserwowane osobniki przemieszczały się wzdłuż wybrzeża na południowo-zachód. Ptaki migrowały głównie w stadach mew srebrzystych *L. argentatus* i białogłowych *L. cachinnans* lub w grupach jednogatunkowych mewy żółtonogiej. Dotąd nie stwierdzono w Polsce tak intensywnego przelotu tego gatunku (Tomiałojc & Stawarczyk 2003). Jednocześnie, w godzinach porannych tego samego dnia przelot mewy żółtonogiej był prawie niezaznaczony w trakcie obserwacji w Kątach Rybackich (w odległości około 20 km od wyżej wymienionych miejsc; A. Marczewski – in litt.) oraz w Helu (ok. 50 km na północny-zachód, P. Zientek – in litt.).

Dominująca w Polsce, nominatywna forma mewy żółtonogiej *L. f. fuscus* zasiedla wybrzeża Morza Bałtyckiego, północną Norwegię i Finlandię wraz z Karelią i migruje na zimowiska do Afryki (Cramp & Simmons 1983, Malling Olsen & Larsson 2004, Kylin et al. 2010). Według Malling Olsena i Larssona (2004) zimowiska tego podgatunku znajdują się we wschodniej Afryce, podczas gdy Kylin et al. (2010) umiejscawiają je bardziej na zachód – w Kongo. Nieliczne ptaki zimują w południowo-zachodniej Europie. Gniazdujące w zachodniej i północno-zachodniej Europie ptaki o jaśniejszym ubarwieniu płaszcza (formy *L. f. intermedium* i *L. f. graellsii*) wędrują wzdłuż wybrzeży zachodniej Europy. Ich zimowiska położone są bliżej lęgów niż u formy nominatywnej i obejmują południowo-zachodnią Europę oraz zachodnią i północno-zachodnią Afrykę (Malling Olsen & Larsson 2004, Helberg et al. 2009, Kylin et al. 2011). Podobnie wędrują nominatywne mewy żółtonogie z populacji bałtyckiej, choć najnowsze badania wskazują inną trasę migracji i zasięg zimowisk (Helberg et al. 2009, Kylin et al. 2011, Kube et al., poster). Według tych autorów forma nominatywna przelatuje jesienią głównie w kierunku południowo-wschodnim przez Bałkany i Bliski Wschód, na zimowiska we wschodniej i centralnej Afryce. Regularnie, choć nieliczne mewy żółtonogie zimują również w Polsce (Neubauer et al. 2009).

O migracji mewy żółtonogiej przez Polskę wiadomo niewiele. Gatunek ten jest regularnie przelotny, szczególnie we wschodniej części kraju (Tomiałojc & Stawarczyk 2003). Większe skupienia notowane są zarówno wiosną, jak i jesienią. Meissner i Nitecki (1999) wykazali dla Zatoki Gdańskiej koncentracje do 135 os. wiosną oraz szczyt przelotu wiosennego tego gatunku w 2. dekadzie kwietnia. Ci sami autorzy podają skupienia jesienne mewy żółtonogiej osiągające w październiku 70 os. we Władysławowie. W głębi kraju największe nasilenie przelotu wiosną przypada na kwiecień, a jesienią – na wrzesień i październik (Neubauer & Maniakowski 2002, Tomiałojc & Stawarczyk 2003). Największe stada jesienią obserwowano na Stawach Zatorskich (79 ad. odpoczywających 6 września 2007; SN – dane niepubl.), na Zbiorniku Turawskim (80 os.) i nad środkową Wisłą (65 ptaków), a najliczniejsze grupy spotykano w 3. dekadzie września (Tomiałojc & Stawarczyk 2003). Podawane obserwacje dotyczą jednak niemal wyłącznie stacjonarnych stad tego gatunku, a niewiele wiadomo o aktywnym przelocie mewy żółtonogiej w Polsce. Mimo regularnych, intensywnych liczeń migracji wiosennej mew na Przylądku Rozewie w roku 2000, nie odnotowano tam nasilonej wędrówki mewy żółtonogiej, a w trakcie 26 porannych liczeń stwierdzono łącznie tylko 40 os.

(Meissner 2003). Obserwowano natomiast intensywny przelot tych ptaków w dniu 16 czerwca 2004 w Gdańsku-Górkach Wschodnich (G. Neubauer – dane niepubl.). W czasie silnego wiatru zachodniego migrowały wtedy na zachód łącznie 33 mewy żółtonogie, wśród których odnotowano 23 ad., 10 imm. (5 z nich wykazywało cechy form *L. f. graellsii/heuglini/intermedius*). Obserwacje te miały miejsce między godziną 12 a 15, ale tylko przez jedną godzinę (między 14 a 15) miały charakter ciągły – w tym czasie zanotowano przelot 23 ptaków. Intensywną wędrówkę mewy żółtonogiej rejestrowano także w dniu 5 kwietnia 1996 w Toruniu (Neubauer & Maniakowski 2002), kiedy obserwowano 62 ad. przelatujących pojedynczo i w małych stadach w dół Wisły.

W strefie polskiego wybrzeża przelot jesienny jest silniej zaznaczony niż wiosenny. Przypadki intensywnej wędrówki tego gatunku notowano jesienią przynajmniej kilkakrotnie, choć była ona słabiej zaznaczona niż opisana w niniejszej publikacji. W dniu 12 września 2001 roku we Władysławowie, w ciągu kilku popołudniowych godzin przyleciało ze wschodu i wylądowało na plaży łącznie 58 ad., 1 imm. (w 2. roku kalendarzowym) i 7 juv./imm. mew żółtonogich z podgatunku nominatywnego (G. Neubauer i M. Zagalska-Neubauer – dane niepubl.). Również kolejnego dnia (13 września 2001) w tym samym miejscu, w godzinach 16:15–19:10 zaznaczył się silny przelot tych mew. Obserwowano wtedy ok. 100 ad., 10–15 imm. oraz ok. 15 juv./imm. mew żółtonogich o cechach formy nominatywnej (G. Neubauer i M. Zagalska-Neubauer – dane niepubl.) lecących na zachód. Na Mierzei Wiślanej, w trakcie regularnych obserwacji migrujących ptaków jesienią 2010 roku, nie notowano intensywnej wędrówki tej mewy (Kośmicka et al. 2012). W ciągu 20 dni obserwacji tego roku, od sierpnia do października odnotowano łącznie 107 os. (w tym 76 ad.), a największe nasilenie przelotu rejestrowano w dniach 28 sierpnia 2010 (9 ad. i 3 juv./imm. migrujących na zachód w ciągu jednej godziny; SN, DK) oraz 11 września 2010 (10 ad. przelatujących na zachód w tym samym czasie; GB). We wrześniu i październiku obserwowano kulminację wędrówki jesienniej tego gatunku w Toruniu w latach 1991–2001, a we wrześniu znaczący udział (do ponad 60%) stanowiły osobniki dorosłe (Neubauer & Maniakowski 2002). Opisany w niniejszej notatce intensywny przelot mewy żółtonogiej na Mierzei Wiślanej, a także wyraźna migracja jesienna w Toruniu w połączeniu z obserwacjami skupień odpoczywających ptaków na południu kraju w sąsiedztwie doliny Wisły wskazują na wędrówkę tego gatunku na zimowiska doliną tej rzeki.

Wdzięczni jesteśmy Grzegorzowi Neubauerowi, Łukaszowi Ławickiemu oraz Arkadiuszowi Sikorze za cenne uwagi do niniejszej notatki. Za udostępnienie swoich niepublikowanych obserwacji dziękujemy Grzegorzowi Neubauerowi i Magdalenie Zagalskiej-Neubauer. Badania dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Praca Stowarzyszenia Obserwatorów Ptaków Wędrownic „Drapolicz” nr 1.

Intensive migration of Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus* on the Vistula Spit in autumn 2011. An intensive migration of Lesser Black-backed Gull was observed in 16 September 2011

on the Vistula Spit, near Piaski and Krynica Morska. In the strong westerly winds, a total of 413 individuals (378 *ad.*, 10 *subad.*, 25 *juv./imm.*) were recorded during the passage. Most of birds belonged to the nominative subspecies *L. fuscus fuscus*, while four showed features characteristic of the *L. graellsii/heuglini/intermedius* subspecies. The gulls were observed migrating south-westwards. Such an intensive migration of this species has never yet been observed in Poland.

Literatura

- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds.) 1983. The Birds of the Western Palaearctic. 3. Oxford University Press, Oxford.
- Helberg M., Systad G.H., Birkeland I., Lorentzen N.H., Bustnes J.O. 2009. Migration patterns of adult and juvenile Lesser Black-backed Gulls *Larus fuscus* from northern Norway. *Ardea* 97: 281–286.
- Kośmicka A., Kośmicki A., Kilon D., Janczyszyn A., Bela G. 2012. Raport z liczeń przelotnych ptaków wodno-błotnych na Mierzei Wiślanej jesienią 2010 roku. *Ptaki Pomorza* 3: 138–144.
- Kube J., Helbig A., Juvaste R., Pedersen K., Rahbek C., Saurola P. Hop or jump: Autumn migration strategies of Lesser Blackbacked Gulls *Larus fuscus* as revealed by satellite tracking (poster). http://www.israel.gull-research.org/imagefuscus/gulls_poster.pdf
- Kylin H., Louette M., Herroelen P., Bouwman H. 2010. Nominate Lesser Black-backed Gulls (*Larus fuscus fuscus*) winter in the Congo basin. *Ornis Fenn.* 87: 106–113.
- Kylin H., Bouwman H., Louette M. 2011. Distributions of the subspecies of Lesser Black-backed Gulls *Larus fuscus* in sub-Saharan Africa. *Bird Study* 58: 186–192.
- Malling Olsen K., Larsson H. 2004. Gulls of Europe, Asia and North America. Christopher Helm, London.
- Meissner W., Nitecki C. 1999. The species composition and age structure of gulls wintering in the selected places of the Gulf of Gdańsk. *Ring* 21: 23–40.
- Meissner W. 2003. Wiosenny przelot mew *Laridae* koło przylądka Rozewie. *Not. Orn.* 44: 179–186.
- Neubauer G., Maniakowski M. 2002. Występowanie mewy żółtonogiej *Larus fuscus* w Toruniu w latach 1991–2001. Taksonomia i identyfikacja podgatunków. *Not. Orn.* 43: 83–105.
- Neubauer G., Faber M., Betleja J., Gębski P., Iciek T., Kajzer Z., Ławicki Ł., Meissner W., Orłowski G., Sidelnik M., Wiehle D., Winiecki J. 2009. Zimowanie mewy żółtonogiej *Larus fuscus* w Polsce w latach 1996–2009. *Not. Orn.* 50: 194–205.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Michał Polakowski, Zachodnia 30A/8, 15-345 Białystok
polnocne.podlasie@gmail.com

Sergiusz Niziński, Działowa 25, 60-967 Poznań

Andrzej Kośmicki, Gerard Bela, Adam Janczyszyn, Dawid Kilon
Stowarzyszenie Obserwatorów Ptaków Wędrownych DRAPOLICZ
Żołnierzy 1A/C, 82-12 Krynica Morska